

GAZETA TRANSILVANIEI

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe un an 24 cor.; pe 1/2 an 12 cor.; pe 3 luni 6 cor., pentru România și streindtate pe un an 40 lei; pe 1/2 an 20 lei.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

Apare seara, în fiecare zi de lucru.

Redacția și administrația: Strada Prundului Nr. 15.
Inseratele se primesc la administrație. Prețul după tarif și învoială
Manuscrisele nu se înapoiază TELEFON Nr. 226.

O instituțiune economică însemnată.

— Iulie 1916.

II.

În decursul anului apoi tot praxa a arătat că, deși acum în interior traficul a luat un caracter unitar, importul de cereale din străinătate trebuie asemenea unicat, fiindcă cumpărările făcute în alte țări influențau considerabil așa numita bursă din interior — societatea de produse de războiu — după ce firme mari importau din străinătate, adică din România, cereale, iar acum erau trei astfel de societăți, una în Germania, alta în Austria, și a treia la noi. După înțelegeri prealabile între guvernele de mai sus, cărmuitorii noștri au adus dispozițiunea nouă, că tot importul de cereale cât și de alte produse din străinătate, cade în cadrul de activitate al societății ungare de produse de războiu. Aceasta are a se îngriji deci de toate cumpărările și de valorizarea lor.

Astfel s'a întâmplat apoi că societatea aceasta a trebuit să înființeze mai multe exposituri și sucursale, pentruca traficul din interior să poată lua un curs normal și activitatea ei să decurgă neconturbată și sigur. Afară de centrala din Budapesta societatea are exposituri în Braşov și Orşova cu 15 sucursale în Panciova, Baziaș, Zimony, Ujvidek, Vukovar, apoi în Viena, Berlin, Hamburg, Stettin, București și Sofia.

Pentru a ne face un tablou mai clar despre activitatea uriașă a societății numai în anul prim de existență, e necesar a da următoarele date și cifre grăitoare. Centrala împărțită în circa 25 de secțiuni are deja în serviciu peste 800 de funcționari la centrală și 12 în serviciul expositurilor și a sucursalelor, iar în urma proporțiunii tot mai mare a extinderii sale, numărul funcționarilor va atinge în scurt contigentul de 1000 de funcționari.

După ce institutele financiare cele mai mari din Ungaria nu au decât maximum 600—700 de funcționari în serviciu, societatea de produse de războiu reprezintă azi organizațiunea economică cea mai mare a monarhiei. Luând apoi în

considerare circulațiunea totală de cereale din anul acesta (până în 30 Iunie 1916) se poate spune că această societate a desfășurat a 4-a parte a întregii producțiuni din anul trecut, ceia ce ar corăspunde aproximativ cvantului de 25 milioane de măști metrice, iar circulațiunea arătată după toate formele de contabilitate atinge cifra uriașă de 11 miliarde coroane.

Din cifrele acestea numai se poate vedea activitatea și lucrul extraordinar ce l-a avut de desfășurat societatea până acum. Circulațiunea de scrisori a ajuns zilnic la 25000—30000 de bucăți, în secțiunea de contabilitate sunt angajați 130 de funcționari având a prelucra zi de zi 7000—8000 de posturi, respective ordinuri. Tot sub administrațiunea și controlul societății stau apoi câteva mii de mori, cari sunt însărcinate cu măcinatul și pregătirea produselor din cereale, afară de aceasta apoi sunt 40 de întreprinderi industriale cari lucră pentru contul societății, ocupate fiind cu uscatul artificial al cucuruzului.

Bilanțul prim al societății cu 30 Iunie 1916, va fi dat publicității probabil numai în luna viitoare. După cum am amintit încă odată mai înainte, aceasta instituțiune are un caracter altruist, acționarii primind numai 5% dividendă, iară restul întreg al profitului — de sigur foarte considerabil — trecând la stat pentru ajutoare filantropice de războiu.

Cu începerea anului nou de activitate societatea va avea de rezolvat un program și mai estins ca până acum, după ce știut este că pe viitor populațiunea va putea să și cumpere produsele și alimentele de lipsă numai pe teritoriul domiciliului propriu. Municipiile și consuenții mari își vor putea apoi valoriza dreptul lor de cumpărare numai direct prin organizațiunea centrală. Astfel societatea acționară de produse de războiu va trebui să organizeze o împărțea și mai mare, mai extinsă a făinii, iară pentru a ușura și perfecționa activitatea se va forma o țesătură de exposituri de provincii. Astfel de exposituri vor fi înființate tot pentru unul sau două comitate din țară, cu totul fiind luate în combinațiune 40 de

centre provinciale și acestea vor fi atașate la câte o bancă locală existentă, care prin funcționarii ei va rezolva finanțarea necesară a traficului.

Institutele financiare românești probabil vor fi chimate și ele a se atașa la operațiunile amintite ale societății acționare ungare de produse de războiu. Luând parte și interesându-se conducătorii noștri de pe la bănci de tot mersul traficului din țară, vor face de bună seamă experiențe prețioase căci, după cum am amintit în mai multe rânduri, războiul care ne încearcă acum, este școala cea mai scumpă a viitorului nostru.

Drept că la traficul mare de până acum și la câștigurile considerabile, Românii din Ardeal sunt slabi părtași, fiindcă — durere — încă din vremuri normale financierii noștri au arătat prea puțin interes sau chiar pricepere pe terenul propriu zis economic.

Octavian Neagoș.

Situația în Rusia. Ziarele din Iași—scrie „Steagul”—aduc interesante amănunte asupra situației din Rusia.

Nici însăși autoritățile militare nu cred într'un rezultat prea favorabil al ofensivei generalului Brusiloff și teama că soarta armelor poate în curând să surdă din nou Austro-Germanilor, preocupă toate cercurile.

Ca o dovadă de această stare de spirit avem faptul, că Rușii au început săparea de tranșee și facerea de întăriri la Hotin, temându-se de o nouă ofensivă austro-ungară.

Pentru săparea tranșeeilor s'a scos întreaga populație civilă din Basarabia, ceace a produs o jelanie ne mai pominită.

În special, goana e mare în comunele locuite de Români, de unde femeile, fetele și până și copiii, sub biciul cazacilor, sunt duși la săparea tranșeeilor.

Pe de altă parte, se anunță că scumpetea traului în Rusia a ajuns escesivă. Prețul chilogramului de carne de cea mai proastă calitate e de o rublă. Zahărul se vinde cu 2 lei 50 kilogramul, dar e greu de găsit. Chilogramul de pâine, calitatea 3-a se vinde cu 50 bani.

Operațiunile militare germane.

Buletinul oficial pe ziua de 19 Iulie.

Câmpul de operațiuni dela vest.

În regiunea Somme regimentul de infanterie 26 din Magdeburg și regimentul din Altenburg într-o luptă crâncenă au recucerit eri seară din mâinile Englezilor satul Longueval și dumberava Belville situată la ost dela sat. Pe lângă pierderi mari sângeroase, Englezii au mai pierdut 8 ofițeri și 280 soldați ca prizonieri și au lăsat în mâinile noastre un număr însemnat de mitralieze. Atacuri dușmane contra poziției noastre la nord dela Ouilers, precum și contra marelui judec de la Posieres, au fost împiedecate deja prin focul nostru concentrat, ne-având astfel nici cel mai mic succes. La nord dela Somme au eșuat atacuri parțiale franceze la nord dela Varleux și la Belloy, iar în alte locuri ele nu au ajuns nici dincolo de linia lor de plecare. La dreapta dela Maas dușmanul și-a continuat sforțările sale zadarnice contra liniilor noastre. Pe „Froide Terre”, la nord dela Ban de Sapt întreprinderea unei patrulă germane a avut succes.

La ost și sud-ost.

Grupul mareșalului Hindenburg: La sud și ost dela Riga vietele noastre regimente au respins atacuri repețite rusești, îndreptate cu forțe întărite. Atacurile au eșuat cu pierderi neobicit de mari pentru dușman.

Grupul mareșalului principe de Bavaria Leopold: Situația frontului e neschimbată. Asupra gârilor dela Harodzlea și Begerjelei precum și asupra liniei Minsk — Baranovici, ocupată cu transporturi de trupe, au fost aruncate cu succes numeroase bombe din escadrelor noastre de aviație.

Grupul generalului Linsingen: În unele locuri focul de artilerie al dușmanului a fost violent, cu deosebire la Stochod precum și la sud-vest dela Luck.

Armata generalului Bothmer: Nu a obvenit nici un eveniment mai însemnat.

Câmpul de operațiuni din Balcani.

Nimic nou.

Din România.

Chestia exportului de cereale.—Starea porumbului.

Comisiunea centrală pentru vânzarea și exportul cerealelor a ținut Luni o ședință sub prezidenția d-lui Al. Constantinescu ministrul agriculturii și domeniilor. A fost luată în discuție o adresă prin care Comisiunea pentru aprovizionarea comunelor cerea interzicerea exportului cerealelor.

După discuțiuni foarte vii majoritatea membrilor Comisiei a opinat pentru oprirea exportului. A fost redactată o încheiere prin care Comisiunea de export interzice exportul cerealelor din noua recoltă și a porumbului vechi.

Au fost rezolvite apoi lucrările curente.

Ziarul oficios „L'Independance Roumaine” publică în legătură cu această hotărâre următoarele:

Din cauza secetei, viitoarea recoltă a porumbului este în foarte mare parte compromisă. Grindina ce a căzut zilele acestea, a provocat apoi în unele județe pagube, care au luat proporțiunea unui adevărat dezastru.

Ca o urmare, comisia centrală de aprovizionare, întrunită la ministerul de interne sub prezidenția d-lui Al. Constantinescu, ministrul de domenii, a hotărât să intervie, pe lângă comisiunea centrală de export, să interzică pe viitor exportul porumbului și a tuturilor leguminoaselor între care și fasolea.

După o știre mai nouă comisiunea centrală de export întrunindu-se eri a hotărât să nu prohibească porumbul la export. Agricultorii vor fi însă obligați să dea cota internă.

Comisiunea a mai hotărât să lase liberă la export mazărea și urzoaica, al căror preț a rămas să se fixeze după avisul obștiilor sătești.

*

Ploile căzute în zilele aceste au fost generale în toată țara, cantitatea de apă a fost însă variabilă. Aceste ploii au făcut mult bine porumburilor și se poate spune că 60—65 la sută din porumburi sunt salvate. Se mai simte nevoie de ploaie în Oltenia, Dobrogea și Muntenia din apus.

Rusia după războiu. Ziarul rusesc „Torgovoja Gazete” publică un articol al profesorului Subalev din Petersburg, care spune că Rusia va fi silită, după război, să reia relațiunile economice cu Puterile Centrale.

Galilei modern.

— Motiv străin. —

Galilei e un nenorocit.

Mă surprinde întotdeauna, că oamenii mari sânt așa de neajutoraji.

Eu unul n'as angaja în slujbă un astfel de om, nu i-as da nici măcar o leafă de 15 ruble, căci nu se știe a-comoda. Adevărat, ideile nu pot fi nici strângulate nici răstignite nici împușcate, căci ele și așa învie dela sine — dar n'ar strica, dacă și cei ce le-au dat naștere ar fi ceva mai asociabili.

Să zicem, că eu sânt Galilei, și eu am descoperit faptul, că pământul se învârte. Credeți că lucrurile s-ar fi dezvoltat de așa, încât eu să ajung pe mâna inveciției, în centrul unui scandal mondial? nici odată!

Autoritatea mă somează, să mă prezint.

— Domnule Galilei. D-ta îți permiți luxul — prezidentul tribunalului mă strivește cu o privire plină de dispreț, — d-ta îți permiți luxul de a afirma, că pământul se învârte.

— Ilustratează ta, eu am probe pentru această afirmare!

— Tac! Nu sânt curios de probele d-tale! Asta e imoral!

— Iartă-mă, Excelența Ta! Nu știam, că lucrul vă displace.

— D-ta propagi învățături revoluționare, imorale!

— Excelență, nu mai propovăduesc nimic. Căci pentru ce, și cum s-ar învărti pământul, chiar dacă și-ar putea permite aceasta?

— Bine, dar mai nainte afirmai cu totul altceva.

O făceam din ignoranță. Eram în rătăcire. Dar după ce Excelența Ta ai binevoit a mă lămuri...

— D-ta spuneai, că ai și probe.

— Excelență, ce probe pot fi mai puternice, ca voința autorității!

— Așadar d-ta te predai?

— Dacă Escelenței Tale nu-i convine, pământul nu se mai învârte nici pentru mine. Adaog, că probele mele de până acum, le aflu, singur, ridicole.

— Bine. Mărturisirea îți face onoare. Unde ești în slujbă d-le Galilei?

Îi spun.

— Ești căsătorit?

— Da, și am și copii. Abia pot

vegeta din leafă, ales pe vremurile aceste scumpe.

— Atât mai bine. Interesează-te d-ta de familie, și nu-ți bate capul cu pământul!

— Am înțeles, Excelență, și-mi țin de datorie să combat afirmațiile mele de până acum.

— Bine. Poți merge!

Plec și mă întâlnesc cu un camarad, funcționar și el.

— Inchipuie-ți, ce insipiditate am descoperit: că pământul se învârte.

El mă privește compătimitor, ca și când aș fi beat, sau smintit. Dar când încep să-l conving cu probe, pretenul meu constată, că descoperirea mea nu e tocmai absurdă, căci și după părerea lui, pământul se învârte aievea.

— Vezi — zic eu — cu toate aceste e absurditate. Am atăcat-o singur.

— Ce probe poți aduce pentru răsturnarea ei?

— Probe nu am. Autoritatea m'a somat pur și simplu, să-mi retrag teoria și eu m'am plecat.

— Cum? Rezultatul studiilor tale îndelungate îl asvârli deodată, de teama autorității? Se poate?

— Dar tu ce ai fi făcut?

— Eu?...

Mă privi cu dispreț, și îmi întoarse spatele.

Seara, la club, n'a fost vorbă decât de asta — toată lumea mă condamnă. Intervenția și protestul autorității era un argument de ajuns, ca să creadă cu toții în învârtirea pământului.

— Și Galilei e singurul om, care afirmă contrarul.

— E vândut. A primit urcare de leafă, poate și un milion.

Autoritatea mă chiamă iarăși, de astădată mai înfuriată.

— Ascultă, domnule Galilei, întreg orașul fierbe... teoria d-tale... d-ta ai promis, să te îndreptezi...

— Escelență, eu combat teoria cu toată puterea, și tocmai din acest motiv, numai Dumnezeu știe câte am să îndur.

— Da, am aflat și eu. Sunt lucruri ciudate. (Pământul se învârte, Galilei e venal.) Iată scrisorile anonime. (E rușine că reflectează cineva la serviciile unei existențe de talia lui Galilei; dacă pământul se învârte, nici un soi de Galilei nu-l va mai putea opri din rotațiunea lui.)

— Escelență, îndrănesc a adăoga, că acum orice retractare verbală e de prisos. Ar fi mai potrivit, să edăm o broșură sub titlul: „Miraculoasa con-

vertire alui Galilei, spre calea adevărului.” Aici aș motiva, pe deplin, rătăcirea mea.

— Prea bine, e un gând minunat. E chiar modern, că la noi se întâmplă minuni. Scrie broșura. Toate cheltuielile ne privesc pe noi!

— Mulțămesc, cu umilință, Excelență, dar n'am răgaz pentru așa ceva din pricina slujbei!

— Așa. D-ta ai lipsă de concediu. Vei fi trimis în străinătate, cu diurne și spese de drum.

Spuneam acum, în gura mare, tuturor: Plec în Crimeea, acolo voi scrie critica teoriei mele.

Pe urma concediului ce am primit, s'au declarat de adicți ai teoriei mele și oameni, cari nu credeau până acum în rotațiunea pământului: căci dacă teoria mea nu ar fi adevărată, autoritatea nu i-ar fi potrivnică.

Cartea a avut un succes enorm. Se cetiau numai argumentele pentru rotațiunea pământului, iar filele ce combăteau teoria mi se retrimeau pe postă, întovărășite de reflexii disprețitoare.

Și ce e adevărul?

În lumea asta nu e nici adevăr, nici rătăcire. Sânt numai: oameni mulți, și oameni puțini. Credința celor

